

Sygn. akt V U 416/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Rosłoń

Protokolant: Irena Prochowicz

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2013 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy T. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o świadczenie przedemerytalne

na skutek odwołania T. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 21 lutego 2013 roku

Nr (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje T. W. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 5 stycznia 2013 roku.

II. Orzeka, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

sygn. akt VU 416/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 lutego 2013 roku wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 170) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił T. W. prawa do świadczenia przedemerytalnego, bowiem udowodnił łączny staż pracy wynoszący 39 lat 6 miesięcy i 25 dni (w tym okresów składkowych 38 lat 2 miesiące i 23 dni, okresów nieskładkowych 1 rok 4 miesiące i 2 dni) zamiast wymaganych ustawą 40 lat.

T. W. złożył odwołanie od powyższej decyzji. Wniósł o jej zmianę

i przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego. Decyzji tej zarzucił naruszenie przepisu art. 2 ust.1 pkt 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych poprzez uznanie, że nie posiada okresu uprawniającego do emerytury wynoszącego 40 lat, art. 6 ust.2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zw. z art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 r. nr 45, poz. 226 ze zm.) poprzez przyjęcie, że okresu nauki zawodu w (...) Szkole (...)w B.nie wlicza się do okresu składkowego uprawniającego do emerytury, podczas gdy zgodnie z art. 10 ww. ustawy okresy nauki zawodu, przyuczania do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia oraz naruszenie przepisu art. 6 ust.2 pkt 1 lit. a) ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez nie wliczenie do okresu składkowego uprawniającego do emerytury okresu nauki zawodu w (...) Szkole (...)w B., podczas gdy w tym okresie pobierał on wynagrodzenie za pracę w kopalni. Ponadto zarzucił naruszenie art. 6 ust.1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 2 ust. 2 lit. a) ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. z 1933 r. nr 51, poz. 396) poprzez nieuwzględnienie faktu, że uczniowie byli objęci obowiązkowym ubezpieczeniem, a tym samym okres ten wlicza się do okresów składkowych uprawniających do emerytury. Dodatkowo wskazał na naruszenie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego: art. 7 poprzez naruszenie przez organ rentowy ważnego interesu ubezpieczonego, art. 8 poprzez działanie organu, które sprzeczne było z działalnością służącą pogłębianiu zaufania obywateli do organów Państwa oraz ich świadomości i kultury prawnej, a także art. 107 § 2 poprzez lakoniczne uzasadnienie decyzji.

W uzasadnieniu odwołania wskazał, że posiada 40-letni okres uprawniający do otrzymania świadczenia przedemerytalnego. Podkreślił, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych błędnie nie uwzględnił mu do stażu pracy okresu nauki od 1 września 1970 r. do 24 czerwca 1972 r. w (...) Szkole (...)w B., pomimo iż okres ten, z uwagi na treść ww. art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy oraz art. 2 ust. 2 lit. a) ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym, jak też zważywszy na pobierane w tym czasie wynagrodzenie za świadczoną pracę w trakcie nauki, winien być wliczony do okresów składkowych uprawniających do emerytury. Odwołujący wskazał, że pobierał wówczas za pracę na terenie kopalni ok. 500 zł miesięcznie. Jednocześnie zaznaczył, że nie posiada indywidualnej umowy o naukę zawodu, to jednak fakt jej zawarcia można wywieść ze świadectwa ukończenia (...) Szkoły Zawodowej oraz zaświadczenia o odbyciu praktycznej nauki zawodu. Skoro bowiem uczęszczał do takiej szkoły i otrzymywał za praktykę stosowne wynagrodzenie, to przedmiotowa umowa była zawarta. Motywując swoje stanowisko w sprawie wnioskodawca przywołał również orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał argumentację jak w zaskarżonej decyzji i dodatkowo stwierdził, że ubezpieczony przedstawił w sprawie jedynie zaświadczenie potwierdzające okres nauki, który jednakże nie jest okresem składkowym lub nieskładkowym w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Ponadto ZUS wskazał, iż odwołujący nie przedstawił żadnych innych dowodów, w szczególności umowy o praktyczną naukę zawodu, na okoliczność poświadczenia, że w okresie od 1 września 1970 r. do 24 czerwca 1972 r. odbywał naukę zawodu.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 40 lat dla mężczyzn, posiada status osoby bezrobotnej, pobierała przez okres co najmniej 6 miesięcy zasiłek dla bezrobotnych przed zgłoszeniem wniosku

o świadczenie, w trakcie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny propozycji przyjęcia odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wniosek o świadczenie przedemerytalne złożyła w terminie nieprzekraczającym 30 dni od daty wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6 miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

T. W. urodzony (...), w dniu 4 stycznia 2013 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniosek o przyznanie mu prawa do świadczenia przedemerytalnego. Ostatnio zatrudniony był w (...) sp. z o.o. w B. Oddział w P. na stanowisku rolnika-hodowcy. Stosunek pracy ustał z dniem 31 grudnia 2011 r. w wyniku wypowiedzenia przez pracodawcę. Powodem niniejszego była likwidacja stanowiska pracy, tj. art. 30 § 1 pkt 2 kodeksu pracy. Od 11 stycznia 2012 r. jest zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w B. jako bezrobotny oraz od 19 stycznia 2012 r. pobierał zasiłek dla bezrobotnych. Należy wskazać, iż w okresie pobierania tego zasiłku nie odmówił przyjęcia oferowanych propozycji pracy. Dnia 4 stycznia 2013 r. Powiatowy Urząd Pracy w B. wydał mu dokument poświadczający 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. W tym też dniu wnioskodawca złożył do ZUS wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 lutego 2013 r. organ rentowy odmówił przyznania T. W. prawa do niniejszego świadczenia, uzasadniając swoje stanowisko faktem nie udokumentowania przez wnioskodawcę łącznego stażu pracy wynoszącego co najmniej 40 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Bezsporne w sprawie jest, że wnioskodawca udowodnił 39 lat 6 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych zamiast wymaganych ustawą 40 lat. Pozostałe warunki niezbędne do przyznania świadczenia przedemerytalnego nie były kwestionowane przez organ rentowy.

Spór dotyczy zaliczenia odwołującemu do okresów składkowych okresu praktycznej nauki zawodu w (...) Szkole (...) (...)w B.w okresie od 1 września 1970 r. do 24 czerwca 1972 r.

Wnioskodawca, urodzony (...), rozpoczynając 1 września 1970 r. naukę w przyzakładowej (...)Szkole (...)Kopalni (...)w B., do dnia (...)r. był młodociany. Konsekwentnie twierdził, że łączyła go z kopalnią pisemna umowa o naukę zawodu choć umowa taką nie dysponował.

Stosownie do treści art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 535, poz. 1227 ze zm.), za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo na które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne - m.in. zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r.

Istota sporu sprowadza się zatem do ustalenia czy wnioskodawca był zatrudniony w celu nauki zawodu czy też odbywał praktykę zawodową w ramach przedmiotu praktycznego ujętego w programie nauki szkolnej. Wskazać należy, że stosunek zatrudnienia obejmował tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, obowiązanych do doksztalcania się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia.

W okresie nauki wnioskodawcy w szkole górniczej, materia ta była regulowana przez ustawę z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45, poz. 226 ze zm.), ustawę z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160) oraz zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 22 kwietnia 1959 r. w sprawie organizacji przyzakładowych szkół górniczych oraz uprawnień absolwentów tych szkół. Zarządzenie to zostało wydane w porozumieniu z Ministrem Oświaty na podstawie odpowiedniego ustawowego upoważnienia i nie zostało uchylone przez jakikolwiek późniejszy akt prawny. Szkoły zorganizowane na podstawie tego zarządzenia z ich organizacją oraz określonymi obowiązkami i uprawnieniami uczniów istniały nadal jako szczególnego typu szkoły zawodowe, a ich byt usankcjonowany został ponadto późniejszymi aktami prawnymi, w

szczególności rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 1962 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 251), wydanym z upoważnienia art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania.

Zgodnie z treścią art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania, zasadnicze szkoły zawodowe mogły działać również jako szkoły przyzakładowe, które były zakładane, utrzymywane oraz prowadzone przez zakład pracy. Wynikało to również z treści § 1 ust. 1, § 9 ust. 2 i § 14 zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 22 kwietnia 1959 r. w sprawie organizacji przyzakładowych szkół górniczych oraz uprawnień uczniów i absolwentów tych szkół.

Powołane zarządzenie w treści § 1 ust. 1 stanowiło, że zasadnicze szkoły górnicze prowadzone dotychczas przez Ministerstwo Górnictwa i Energetyki przekształca się w przyzakładowe szkoły górnicze prowadzone przez zakłady pracy przemysłu węglowego. Zgodnie z § 8 tego zarządzenia szkoły te mogły prowadzić:

- 1) trzyletnie kursy nauki dla uczniów rozpoczynających naukę w wieku od 14 do 17 lat
- 2) klasy dokształcające dla młodocianych w wieku od 16 do 18 lat zatrudnionych przez zakłady pracy w celu nauki zawodu lub przyuczenia do określonej pracy zgodnie z ustawą z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy.

Jeżeli chodzi o uczniów, o których mowa w § 8 pkt 1 zarządzenia, to przepis § 11 zarządzenia stanowił, że zawierają oni z kopalnią, reprezentowaną przez dyrektora szkoły, umowę o naukę w szkole prowadzonej przez kopalnię według wzoru umowy stanowiącego załącznik do tego zarządzenia, natomiast w § 14, że w czasie trzyletniego kursu otrzymują "pomoc materialną", m.in. w formie należności w gotówce oraz pewne inne świadczenia. Uczniowie kursów w przyzakładowych szkołach górniczych nie byli więc zatrudnieni w zakładach pracy na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy. Umowa zawarta na podstawie § 11 cytowanego zarządzenia o naukę na trzyletnich kursach i w przyzakładowej zasadniczej szkole górniczej - zgodnie z zatwierdzonym przez władze programem nauczania - nie tworzyła stosunku zatrudnienia i tym samym, do powstałego w ten sposób stosunku prawnego, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy. Wypłacane uczniom szkoły w okresie trzyletniego kursu nauki kwoty pieniężne w wysokościach ustalonych w § 14 ust. 1 pkt 5 cytowanego zarządzenia nie są wynagrodzeniem za pracę przysługującym młodocianemu w okresie nauki zawodu w rozumieniu art. 18 ust. 1 cytowanej ustawy ale formą pomocy materialnej, której państwo udziela uczącej się młodzieży bezpośrednio albo przez swoje jednostki organizacyjne.

Co do młodocianych, o których mowa w § 8 pkt 2 zarządzenia wskazać należy, że w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy, młodocianym była osoba, która ukończyła 14 lat a nie przekroczyła 18 lat życia. Osoby takie mogły być zatrudniane przez zakłady pracy tylko w celu nauki zawodu, bądź przyuczania do określonej pracy, czy też odbycia wstępnego stażu pracy. W rozdziale VI ustawy, dotyczącym zasad wynagradzania, w art. 18 ust. 1 ustawodawca wskazał, że „w okresie nauki zawodu i przyuczania do określonej pracy obowiązują uczniowskie stawki płac.”

Powyższe wskazuje na istotną różnicę między sytuacją faktyczną i prawną młodocianego zatrudnionego przez zakład pracy w okresie nauki zawodu i dokształcającego się (§ 8 pkt 2 zarządzenia) a uczniem kursów przyzakładowej szkoły górniczej (§ 8 pkt 1 zarządzenia). Osobę zatrudnioną na podstawie umowy o naukę zawodu uważa się za pracownika

(art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin) i przysługuje mu wynagrodzenie pracownicze. Opłaca on od tego wynagrodzenia podatek od wynagrodzenia i składkę na cele emerytalne. Młodociany odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym.

Natomiast uczeń kursów w przyzakładowej szkole górniczej nie jest pracownikiem i nie otrzymuje on wynagrodzenia pracowniczego.

Zatem już sam fakt wypłacania osobie młodocianej wynagrodzenia za pracę dowodzi tego, że osoba ta była zatrudniona w celu nauki zawodu. Tym samym mieści się w grupie osób wskazanych w § 8 pkt 2 powołanego wcześniej zarządzenia.

Odnosząc powyższe do sytuacji faktycznej wnioskodawcy stwierdzić należy, że był on zatrudniony w Kopalni (...)w B.w celu nauki zawodu. Wskazują na to dokumenty zawarte w jego aktach osobowych z okresu pracy w tej kopalni. W aktach tych znajduje się bowiem deklaracja podpisana przez wnioskodawcę 3 maja 1972 r., a więc w okresie nauki zawodu, w której „wyraża zgodę na comiesięczne potrącanie z wynagrodzenia za pracę składek 0,5% zarobku brutto na (...)”. Analiza tej deklaracji nie pozostawia wątpliwości, że wnioskodawca systematycznie – co miesiąc otrzymywał wynagrodzenie za pracę i wynagrodzenie to było liczone brutto. Jednocześnie, stosownie do treści art. 231 kpc, stosując domniemanie faktyczne przyjąć należy, że skoro wnioskodawca 3 maja 1972 r., w trakcie nauki zawodu, wyraził tego rodzaju zgodę, to wynagrodzenie za pracę otrzymywał przez cały okres nauki zawodu, poczynając od 1 września 1970 r.

Dodatkowo o zatrudnieniu wnioskodawcy w celu nauki zawodu świadczą złożone w tych aktach osobowych „Badania nowowstępującego, Karta skierowania do lekarza” z 22 kwietnia 1972 r. w związku z zamiarem podjęcia pracy po zakończeniu nauki zawodu. Z badań tych wynika, że wnioskodawca skierowany do pracy na powierzchni „pracował w górnictwie węglowym” co również świadczy o jego zatrudnieniu w celu nauki zawodu.

W ocenie Sądu powyższe okoliczności dowodzą, że wnioskodawca zawarł umowę o naukę zawodu z Kopalnią (...)w B.i okresie tej nauki – kiedy był młodociany tj. od 1 września 1970 r. do (...) r. winien być zaliczony do stażu pracy. Obowiązujący wówczas przepis art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy stanowił, że okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia. Zatem zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych okres ten jest okresem składkowym.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że wnioskodawca spełnił wszystkie warunki nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w wyroku.

Jednocześnie Sąd uznał, że ustalenie to wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego przed sądem i w związku z tym, stosownie do treści art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, orzekł, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.